

NEIGIAMŲ VAIKYSTĖS PATIRČIŲ ĮTAKA SAVIŽALAI IR SAVIŽUDIŠKAM ELGESIUI VAIKYSTĖJE

Miglė Zabarauskaitė, Sigita Lesinskiė

Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Klinikinės medicinos instituto Psichiatrijos klinika

SANTRAUKA

Tikslas – surinkti mokslinę literatūrą ir atlikti jos apžvalgą siekiant išsiaiškinti, ar neigiamos vaikystės patirtys turi įtakos savižalos ir savižudiško elgesio atsiradimui vaikystėje.

Metodika. 2025 m. sausio–vasario mėnesiais atlikta mokslo publikacijų apžvalga duomenų bazėje *Pubmed* naudojant šiuos reikšminius žodžius: savižala, savižudybė, neigiamos vaikystės patirtys, vaikai, paaugliai. Atrenkant straipsnius, tinkamus literatūros apžalgai, naudoti šie įtraukimo kriterijai: duomenų bazėje nemokamai prieinamas visas straipsnio tekstas, publikacija anglų kalba, tyrimas atliktas su žmonėmis, straipsnyje minimi vaikai iki 18 metų, publikacijos yra pastarųjų 5 metų (2020–2025 m.). Pritaikius kriterijus duomenų bazėje rastos 95 publikacijos. Iš jų pagal pavadinimus ir santraukas atrinkti 55 šaltiniai, kuriuos išnagrinėjus literatūros apžalgai atrinkti 22 su nagrinėjama tema susiję straipsniai. Šaltiniams nagrinėti taikyta aprašomoji analizė.

Rezultatai. Apžvelgtos literatūros duomenys rodo, kad neigiamos vaikystės patirtys reikšmingai didina savižalos ir savižudiško elgesio riziką. Įvairios neigiamos vaikystės patirtys, tokios kaip fizinis, emocinis ir seksualinis smurtas, nepriežiūra, tėvų netektis bei socialiniai sunkumai, yra susijusios su didesne savižalos bei savižudiško elgesio tikimybe. Vaikai, patyrę keturias ar daugiau neigiamų vaikystės patirčių, reikšmingai dažniau žalojasi ar turi suicidinių minčių nei tokių patirčių nepatyrę bendraamžiai. Nors visos neigiamos vaikystės patirtys didina savižalos ir savižudiško elgesio tikimybę, pozityvios vaikystės patirtys gali ją sumažinti.

Išvados. Neigiamos vaikystės patirtys yra reikšmingai susijusios su padidėjusia tiek savižalos, tiek savižudiško elgesio rizika. Kuo daugiau neigiamų vaikystės patirčių turėjo vaikas, tuo tikimybė, kad jis gali pradėti žalotis ar elgtis savižudiškai, yra didesnė. Nėra neigiamos vaikystės patirties, kuri nedidintų savižalos ir savižudiško elgesio atsiradimo rizikos. Visos neigiamos vaikystės patirtys didina savižalos ir savižudiško elgesio riziką.

Reikšminiai žodžiai: neigiamos vaikystės patirtys, savižala, savižudybė, vaikai, paaugliai.

ĮVADAS

Vis iškylančios savižudybių ar savižalos istorijos kelia visuomenei daug baimės, nerimo ir pasimetimo. Higienos instituto duomenimis, 2023 metais Lietuvoje nusizūdė 562 žmonės (1). Tiek visuomenė, tiek už psichikos sveikatą atsakingos organizacijos ieško šio reiškinio priežasčių ir atsakymų. Dažnai reikėtų pažvelgti į žmogaus vaikystę ir jauname amžiuje buvusias neigiamas patirtis. Pasaulio sveikatos organizacija (toliau – PSO) neigiamas vaikystės patirtis (angl. *adverse childhood experiences*) apibrėžia kaip intensyviausius ir dažnai pasikartojančius stresorius, kuriuos vaikai gali patirti ankstyvame amžiuje (2). Šios patirtys apima fizinį, sek-

sualinį ir emocinį smurtą, nepriežiūrą, smurtą tarp tėvų ar globėjų, alkoholizmą ar narkotikų vartojimą šeimoje, taip pat smurtą, patiriamą iš bendraamžių ar bendruomenės. Nors šios patirtys gali būti išvengiamos, Jungtinėse Amerikos Valstijose net 63,9 proc. apklaustų suaugusiųjų teigė patyrę vaikystėje bent vieną neigia-

Adresas susirašinėti: Sigita Lesinskiė
Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto
Klinikinės medicinos instituto Psichiatrijos klinika
M. K. Čiurlionio g. 21, 03101 Vilnius
El. p. sigita.lesinskiene@mf.vu.lt

mą patirtį, o 17,3 proc. patyrė jų keturias ar daugiau (3). Kiekviena neigiama vaikystės patirtis veikia tolesnę žmogaus emocinę ir psichikos sveikatą. Dvynių studija Švedijoje atskleidė, kad didesnis neigiamų vaikystės patirčių skaičius buvo stipriai susijęs su tikimybe susirgti psichikos sutrikimu, o kiekviena papildoma neigiama vaikystės patirtis šią tikimybę didino net 52 proc. (4). Neigiamos vaikystės patirtys taip pat įvardijamos kaip stiprus rizikos veiksnys sąmoningo, tyčinio kūno žalojimo, kurio tikslas nėra savižudybė (toliau – savižala), atsiradimui (5–6). Kinijos tyrėjai teigia, kad kuo daugiau neigiamų vaikystės patirčių turėjo vaikas, tuo tikimybė, kad jis žalosis, yra didesnė (7). Neigiamos vaikystės patirtys gali lemti ir skaudžią bei letalią išeitį – savižudybę. Jų buvimas vaikystėje didina savižudiško elgesio (angl. *suicidal behavior*), tokio kaip minčių apie savižudybę, savižudybės plano turėjimą, mėginimas nusižudyti ir nusižudymas, riziką (8).

Amerikoje buvo lygintos skirtingos kartos ir paaiškėjo, kad visų kartų atstovams minčių apie savižudybę atsiradimo riziką didina neigiamos vaikystės patirtys (9). Taigi nors dažnai, ypač vyresniųjų kartų žmonių, neigiamos vaikystės patirtys, tokios kaip fizinis, emocinis smurtas yra nuvertinamos ir priskiriamos prie auklėjimo pobūdžio, jos vis tiek lemia emocinius sunkumus tolesniame amžiuje.

Šios apžvalgos tikslas – surinkti mokslinę literatūrą ir atlikti jos apžvalgą siekiant išsiaiškinti, ar neigiamos vaikystės patirtys turi įtakos savižalos ir savižudiško elgesio atsiradimui vaikystėje.

MEDŽIAGA IR METODAI

Atlikta mokslo publikacijų apžvalga duomenų bazėje *Pubmed* naudojant šiuos reikšminius žodžius: savižala, savižudybė, neigiamos vaikystės patirtys, vaikai, paau-gliai (angl. *self harm AND suicide AND Adverse childhood experiences AND (child OR adolescents)*). Atrenkant straipsnius, tinkamus literatūros apžvalgai, naudoti šie įtraukimo kriterijai: duomenų bazėje nemokamai prieinamas visas straipsnio tekstas, publikacija anglų kalba, tyrimas atliktas su žmonėmis, straipsnyje minimi vaikai iki 18 metų, publikacijos yra pastarųjų 5 metų (2020–2025 m.). Pritaikius kriterijus duomenų bazėje rastos 95 publikacijos. Iš jų pagal pavadinimus ir santraukas atrinkti 55 šaltiniai, kuriuos išnagrinėjus literatūros apžvalgai atrinkti 22 su nagrinėjama tema susiję straipsniai. Šaltiniams nagrinėti taikyta aprašomoji analizė.

REZULTATAI

Neigiamos vaikystės patirtys ir savižala

Apžvelgtoje literatūroje gausu duomenų, kurie pagrindžia teiginį, kad neigiamos vaikystės patirtys didina savižalos riziką. Steven J Collings ir kt. 2024 m. publikuotoje studijoje teigia, kad neigiamos vaikystės patirtys yra statistiškai reikšmingai susijusios su savižala (10).

2021 m. Kinijoje Yitong He ir kt. atliko studiją, kurioje dalyvavo net 45 tūkstančiai moksleivių nuo 7 iki 12 klasės. Beveik pusė moksleivių (47,3 proc.) teigė vaikystėje patyrę bent vieną iš neigiamų patirčių. Moksleiviai, kurie patyrė 4 ar daugiau neigiamų patirčių, net 31 proc. dažniau patyrė savižalą nei šių patirčių neturėję asmenys. Autorių teigimu, nors visos neigiamos vaikystės patirtys buvo susijusios su padidėjusia savižalos rizika, labiausiai išsiskyrė emocinis smurtas – jis savižalos riziką padidino net 26 proc. (11). Emocinio smurto svarbą pabrėžia ir kitas taip pat Kinijoje Hui Lei ir kt. 2024 m. publikuotas tyrimas, kuriame apklausta 2 640 moksleivių nuo 11 iki 17 metų. Autoriai teigia, kad vaikystėje patirtas emocinis smurtas buvo tiesiogiai susijęs su savižala (12). Natalia Calvo ir kt. 2024 m. atliktoje metaanalizėje teigia, kad nors išnagrinėjus 46 straipsnius, susijusius su neigiamomis vaikystės patirtimis ir savižala, galima teigti, kad visų rūšių neigiamos patirtys didina savižalos riziką, labiausiai savižalos rizika didėja patyrus emocinį ir seksualinį smurtą. Vaikai, kurie vaikystėje patyrė emocinį smurtą, net 2,91 karto dažniau užsiima savižala, o seksualinis smurtas savižalą padidina iki 2,71 karto (13).

Savižalos rizika išauga ir vaikams, kurie turėjo kitų neigiamų vaikystės patirčių. Kinijoje 2020 m. gruodžio – 2021 m. gruodžio mėnesiais Ke Zhao ir kt. apklausė psichiatrijos ligoninėje gulinius pacientus nuo 12 iki 18 metų ir pastebėjo, kad vaikai, patyrę fizinį smurtą, emocinę nepriežiūrą ir patyčias iš bendraamžių, statistiškai reikšmingai dažniau užsiėmė savižala nei vaikai, turėję kitų patirčių (14).

Viena iš skaudžiausių patirčių, kurią gali turėti vaikas – mamos ar tėčio žūtis. 2019 m. MJ Carr ir kt. publikavo studiją, kurioje teigiama, kad vaikai, kurie vaikystėje patyrė motinos ar tėvo žūtį, buvo linkę dažniau žalotis. Taip pat rizika patirti savižalą buvo didesnė, jeigu motina ar tėvas mirė ne dėl natūralių priežasčių (nužudymas, savižudybė, nelaimingi atsitikimai). Daugiausiai

savižalos riziką didino motinos ar tėvo savižudybė. Taip pat vaikai, netekę motinos ar tėvo iki 6 metų amžiaus, beveik du kartus dažniau buvo linkę žalotis nei vaikai, kurie nepatyrė tėvų mirties (15). Elizabeth W Perry Mohling ir kt. 2024 m. publikuotoje studijoje taip pat teigia, kad našlaičio statusas, taip pat patirtas emocinis smurtas buvo reikšmingai susiję su savižala tarp vaikų (16).

Deja, dažnai vaikai neigiamų patirčių turi ne vieną. Literatūroje teigiama, kad kiekviena papildoma neigiama patirtis didina savižalos riziką vaikui. Jewett PI ir kt. 2025 m. publikuotoje studijoje teigia, kad mergaitės, kurios turėjo dvi ar daugiau neigiamų vaikystės patirčių, nuo 7 proc. iki 29 proc. dažniau patirdavo ir savižalą. Tarp berniukų šie skaičiai svyravo nuo 8 proc. iki 20 proc. (17). L. Bunting ir kiti Airijos tyrėjai 2023 m. pateikia dar didesnius skaičius – jų teigimu, kiekviena papildoma neigiama vaikystės patirtis savižalos tikimybę didina net 88 proc. Tačiau svarbu paminėti ir apsauginius veiksnius. To paties tyrimo duomenimis, kiekviena pozityvi patirtis vaikystėje savižalos tikimybę sumažina 7 proc. (18). Taip pat Y Liu ir kt. 2024 m. pastebėjo, kad geri santykiai su mokytojais gali veikti kaip apsauginis veiksnys nuo savižalos. Gerą santykį su mokytojais turintys vaikai rečiau pradeda žalotis (19).

Taigi nors neigiamos vaikystės patirtys tikrai didina savižalos riziką, jos gali būti išvengiamos, svarbu sukurti vaikui teigiamą, palaikančią aplinką, įtraukiant tėvus, šeimos narius, mokytojus, gydytojus ir visą visuomenę.

Neigiamos vaikystės patirtys ir savižudiškas elgesys

Tarp pasirinktų publikacijų apie neigiamas vaikystės patirtis ir savižudišką elgesį atrinkta ir viena I. Angelakis ir kt. 2020 m. atlikta sisteminė metaanalizė. Autoriai apžvelgė 79 studijas, atliktas su net 337 185 jaunais žmonėmis. Metaanalizėje teigiama, kad asmenys, kurie patyrė seksualinį smurtą, turėjo 3,41 karto didesnę tikimybę bandyti nusižudyti. Taip pat seksualinis smurtas statistiškai reikšmingai didino tikimybę turėti minčių apie savižudybę ir ją planuoti (20). CD González ir kt. Ispanijos tyrėjai analizuodami 2021m. – 2023 m. savižudybių atvejus siekė išsiaiškinti, kas paskatina vaikus iki 12 metų pakartotinai bandyti nusižudyti. Autoriai pastebėjo, kad vaikai, patyrę seksualinę prievartą, daž-

niau pakartotinai bandė nusižudyti (21). Kayla N. Anderson ir kt. 2021 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose atliko studiją ir pabrėžia, kad 33 proc. paauglių po seksualinio smurto atvejo bandė nusižudyti (22).

Analizuojant literatūrą apie fizinį smurtą ir savižudišką elgesį aiškiai matomos tarpusavio sąsajos. X. Shi ir kt. Kinijos tyrėjai analizuodami 2021 m. moksleivių apklausos rezultatus pastebėjo, kad jaunuoliai, kurie patyrė fizinį smurtą, net 2,5 karto turėjo didesnę savižudiško elgesio riziką nei jaunuoliai, nepatyrę smurto. Fizinis smurtas padidindavo riziką planuoti savižudybę tarp tų jaunuolių, kurie dar tik mąstė apie savižudybę. Kartu šis smurtas padidindavo jaunuoliams riziką mėginti nusižudyti turint savižudybės planą. Taigi fizinis smurtas ne tik skatina minčių apie savižudybę atsiradimą, bet ir tolesnį jų progresavimą mėginimo nusižudyti link (23). Kitame taip pat Kinijoje M. Xin ir kt. 2022 m. atliktame tyrime teigiama, kad fizinis smurtas ar bausmių taikymas reikšmingai padidino tikimybę atsirasti mintims apie savižudybę, ypač tarp vaikų (24). Zhihui Jia ir kt. 2020 m. publikuotoje studijoje teigia, kad moksleiviai, kurie patyrė fizinį smurtą, 2,7 karto dažniau mąstė apie savižudybę ir 3,1 karto dažniau ją planavo (25). 2020 m. gegužę Wilfred Hing-Sang Wong ir kiti Kinijos tyrėjai publikavo studiją, kurioje analizuodami smurto ir savižudybių sąsajas pabrėžia jauną vaiko amžių. Jie teigia, kad kuo jaunesnis vaikas patyrė smurtą, tuo laikas, per kurį jis gali įvykdyti savižudybę, yra trumpesnis (26).

Nors apžvelgtoje literatūroje labiau matoma fizinio ir seksualinio smurto įtaka savižudiškam elgesiui, tačiau šią riziką didina ir kitos neigiamos patirtys. N. Moreno-Gamazo ir kt. 2025 m. publikavo dvynių studiją ir teigia, kad visos vaikystės traumos buvo statistiškai reikšmingai susijusios su padidėjusia minčių apie savižudybę atsiradimo rizika (27). 2020 m. studijoje John P Ziker ir kt. teigia, kad Kanadoje paaugliai, kurie ankstyvoje vaikystėje išgyveno stresinius įvykius, tokius kaip įvairūs konfliktai šeimoje, nestabilus gyvenimas ar dideli gyvenimo pokyčiai, net 2,6 karto dažniau teigė turintys minčių apie savižudybę nei paaugliai be tokių patyrimų (28). Emma Ashworth ir kt. 2019–2021 m. Didžiojoje Britanijoje atliko priėmimo skyrių pacientų iki 18 metų analizę, kurioje paaiškėjo, kad didelė dalis pacientų, turėjusių minčių apie savižudybę ar bandžusių nusižudyti, auga namuose, kuriuo-

se patiria smurtą ar nepriežiūrą, mato tėvus vartojant narkotikus ar jų nusikalstamą veiklą (29). Paaugliai, kurie turėjo neigiamų patirčių vaikystėje, buvo labiau linkę į destruktivyvų elgesį. Lourah Kelly ir kt. autoriai, išanalizavę 2016–2017 m. atliktą paauglių apklausą, teigia, kad šie paaugliai statistiškai reikšmingai dažniau vartojo alkoholį ir vėliau bandė nusižudyti (30). Tiek savižalą, tiek ir savižudybės riziką didina kiekviena papildoma neigiama vaikystės patirtis. Jungtinėse Amerikos Valstijose net 73,1 proc. apklaustų moksleivių teigė, kad išgyveno bent vieną neigiamą patirtį. Net tie moksleiviai, kurie teigė patyrę 1–2 neigiamas patirtis, turėjo 3,29–5,92 karto didesnę riziką elgtis savižudiškai. Taip pat kuo daugiau neigiamų patirčių patyrė moksleiviai, tuo didesnę riziką jie turėjo elgtis suicidiškai. Kayla N. Anderson ir kt. 2021 m. teigia, kad paaugliai, kurie patyrė daugiau nei 4 skirtingas neigiamas patirtis, net 7 kartus dažniau mąstė apie savižudybę, 8 kartus dažniau turėjo savižudybės planą ir 25 kartus dažniau bandė žudyti nei paaugliai, kurie tokių patirčių visai nepatyrė (22). 2021 m. Kinijoje Yitong He ir kt. atliko studiją, kurioje teigiama, kad moksleiviai, kurie patyrė 4 ar daugiau neigiamų patirčių, 41 proc.

dažniau turėjo minčių apie savižudybę ir 25 proc. dažniau bandė nusižudyti nei tie, kurie neigiamų patirčių vaikystėje neturėjo (11).

Taigi galima teigti, kad neigiamos patirtys vaikystėje didina minčių apie savižudybę atsiradimo, savižudybės planavimo ir įvykdymo riziką. Todėl būtina apsaugoti vaikus, sukuriant jiems palankią ir saugią aplinką augti. Tą daryti pirmiausia reikėtų pradėti nuo tėvų, mokytojų ir visos visuomenės švietimo apie saugios ir palankios aplinkos vaikui svarbą ir būtinumą.

IŠVADOS

1. Neigiamos vaikystės patirtys yra reikšmingai susijusios su padidėjusia tiek savižalos, tiek savižudiško elgesio rizika.
2. Kuo daugiau neigiamų vaikystės patirčių turi vaikas, tuo tikimybė, kad jis gali pradėti žalotis ar elgtis savižudiškai, yra didesnė.
3. Visos šiame straipsnyje nagrinėtos neigiamos vaikystės patirtys didina savižalos ir savižudiško elgesio atsiradimo riziką.

Straipsnis gautas 2025-03-06, priimtas 2025-04-18

Literatūra

- Higienos institutas [Internet] [cited 2025 Mar 2]. Available from: https://stat.hi.lt/default.aspx?report_id=244
- World Health Organization. Adverse Childhood Experiences International Questionnaire (ACE-IQ) [Internet] [cited 2025 Mar 2]. Available from: [https://www.who.int/publications/m/item/adverse-childhood-experiences-international-questionnaire-\(ace-iq\)](https://www.who.int/publications/m/item/adverse-childhood-experiences-international-questionnaire-(ace-iq))
- Swedo EA. Prevalence of Adverse Childhood Experiences Among U.S. Adults — Behavioral Risk Factor Surveillance System, 2011–2020. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* [Internet]. 2023 [cited 2025 Mar 2];72. Available from: <https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/72/wr/mm7226a2.htm>. DOI: 10.15585/mmwr.mm7226a2
- Danielsdóttir HB, Aspelund T, Shen Q, Halldorsdóttir T, Jakobsdóttir J, Song H, et al. Adverse Childhood Experiences and Adult Mental Health Outcomes. *JAMA Psychiatry*. 2024 Jun;81(6):586–94. DOI: 10.1001/jamapsychiatry.2024.0039
- Swedo EA. Prevalence of Adverse Childhood Experiences Among U.S. Adults — Behavioral Risk Factor Surveillance System, 2011–2020. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* [Internet]. 2023 [cited 2025 Mar 2];72. DOI: <http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.mm7226a2>.
- Wang YJ, Li X, Ng CH, Xu DW, Hu S, Yuan TF. Risk factors for non-suicidal self-injury (NSSI) in adolescents: A meta-analysis. *EClinicalMedicine*. 2022 Apr; 46:101350. DOI: 10.1016/j.eclinm.2022.101350
- Wang L, Zou HO, Liu J, Hong JF. Prevalence of Adverse Childhood Experiences and Their Associations with Non-Suicidal Self-Injury Among Chinese Adolescents with Depression. *Child Psychiatry Hum Dev*. 2024 Oct;55(5):1441–51. DOI: 10.1007/s10578-023-01508-x
- Ports KA, Merrick MT, Stone DM, Wilkins NJ, Reed J, Ebin J, et al. Adverse Childhood Experiences and Suicide Risk: Toward Comprehensive Prevention. *Am J Prev Med*. 2017 Sep;53(3):400–3. DOI: 10.1016/j.amepre.2017.03.015
- Damian AJ, Oo M, Bryant D, Gallo JJ. Evaluating the association of adverse childhood experiences, mood and anxiety disorders, and suicidal ideation among behavioral health patients at a large federally qualified health center. *PLoS One*. 2021 Jul 12;16(7):e0254385. DOI: 10.1371/journal.pone.0254385
- Collings SJ, Valjee SR. A Multi-Mediation Analysis of the Association between Adverse Childhood Experiences and Non-Suicidal Self-Injury among South African Adolescents. *Int J Environ Res Public Health*. 2024 Sep 17;21(9):1221. DOI: 10.3390/ijerph21091221
- He Y, Jiang W, Wang W, Liu Q, Peng S, Guo L. Adverse Childhood Experiences and Nonsuicidal Self-Injury and Suicidality in Chinese Adolescents. *JAMA Netw Open*. 2024 Dec 30;7(12):e2452816. DOI: 10.1001/jamanetworkopen.2024.52816
- Lei H, Yang Y, Zhu T, Zhang X, Dang J. Network analysis of the relationship between non-suicidal self-injury, depression, and childhood trauma in adolescents. *BMC Psychol*. 2024 Apr 25;12(1):234. DOI: 10.1186/s40359-024-01729-2
- Calvo N, Lugo-Marín J, Oriol M, Pérez-Galbarro C, Restoy D, Ramos-Quiroga JA, et al. Childhood maltreatment and non-suicidal self-injury in adolescent population: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse Negl*. 2024 Nov 1;157:107048. DOI: 10.1016/j.chiabu.2024.107048
- Zhao K, Tong S, Hong L, Yang S, Yang W, Xu Y, et al. Childhood trauma, peer victimization, and non-suicidal self-injury among Chinese adolescents: a latent variable mediation analysis. *BMC Psychiatry*. 2023 Jun 15;23(1):436. DOI: 10.1186/s12888-023-04848-z
- Carr MJ, Mok PLH, Antonsen S, Pedersen CB, Webb RT. Self-harm and violent criminality linked with parental death during childhood. *Psychol Med*. 2020 May;50(7):1224–32. DOI: 10.1017/S0033291719001193
- Perry Mohling EW, Recinos M, Kwiringira JN, Phung E, Olwit C, Swahn MH, et al. Adverse childhood experiences, mental distress, self-harm and suicidality, and cumulative HIV risk by sex in Lesotho. *Child Abuse Negl*. 2024 Apr 1;150:106701. DOI: 10.1016/j.chiabu.2024.106701
- Jewett PI, Taliaferro LA, Borowsky IW, Mathiason MA, Areba EM. Structural adverse childhood experiences associated with suicidal ideation, suicide attempts, and repetitive nonsuicidal self-injury among racially and ethnically minoritized youth. *Suicide Life Threat Behav*. 2025;55(1):e13084. DOI: 10.1111/sltb.13084
- Bunting L, McCartan C, Davidson G, Grant A, Mulholland C, Schubotz D, et al. The influence of adverse and positive childhood experiences on young people's mental health and experiences of self-harm and suicidal ideation. *Child Abuse Negl*. 2023 Jun 1;140:106159. DOI: 10.1016/j.chiabu.2023.106159
- Liu Y, Fang Y, Chen Y, Qin F, Li X, Feng R, et al. Relationship between childhood trauma and non-suicidal self-injury in high school students: the mediating role of the stress perception and the moderating role of teacher-student relationship. *BMC Psychol*. 2024 Jul 8;12(1):379. DOI: 10.1186/s40359-024-01883-7
- Angelakis I, Austin JL, Gooding P. Association of Childhood Maltreatment With Suicide Behaviors Among Young People: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA Netw Open*. 2020 Aug 5;3(8):e2012563. DOI: 10.1001/jamanetworkopen.2020.12563
- González CD, Martínez-Cárdenas CF. Risk factors and profiles of reattempted suicide in children aged less than 12 years. *An Pediatr (Engl Ed)*. 2024 Nov 1;101(5):310–8. DOI: 10.1016/j.anpede.2024.10.002
- Anderson KN, Swedo EA, Trinh E, Ray CM, Krause KH, Verlenden JV, et al. Adverse Childhood Experiences During the COVID-19 Pandemic and Associations with Poor Mental Health and Suicidal Behaviors Among High School Students - Adolescent Behaviors and Experiences Survey, United States, January-June 2021. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*. 2022 Oct 14;71(41):1301–5. DOI: 10.15585/mmwr.mm7141a2
- Shi X, Meng Y, Cheng B, Long L, Yin L, Ye A, et al. Association between traumatic events with suicidality among adolescents: A large-scale cross-sectional study of 260,423 participants. *Psychiatry Res*. 2024 Mar;333:115762. DOI: 10.1016/j.psychres.2024.115762
- Xin M, Petrovic J, Zhang L, Böke BN, Yang X, Xue Y. Various Types of Negative Life Events Among Youth Predict Suicidal Ideation: A Cross-Sectional Study Based on Gender Perspective. *Am J Mens Health*. 2022;16(4):15579883221110352. DOI: 10.1177/15579883221110352

25. Jia Z, Wen X, Chen F, Zhu H, Li C, Lin Y, et al. Cumulative Exposure to Adverse Childhood Experience: Depressive Symptoms, Suicide Intentions and Suicide Plans among Senior High School Students in Nanchang City of China. *Int J Environ Res Public Health*. 2020 Jun 30;17(13):4718. DOI: 10.3390/ijerph17134718
26. Wong WHS, Kuo WH, Sobolewski C, Bhatia I, Ip P. The Association Between Child Abuse and Attempted Suicide. *Crisis*. 2020 May;41(3):196–204. DOI: 10.1027/0227-5910/a000625
27. Moreno-Gamazo N, Pries LK, Marqués-Feixa L, Papiol S, Romero S, Menne-Lothmann C, et al. Further evidence for the association between childhood trauma and suicidal ideation in young individuals: A twin based study. *J Affect Disord*. 2025 Feb 1;370:118–23. DOI: 10.1016/j.jad.2024.10.125
28. Ziker JP, Snopkowski K. Life-History Factors Influence Teenagers' Suicidal Ideation: A Model Selection Analysis of the Canadian National Longitudinal Survey of Children and Youth. *Evol Psychol*. 2020;18(3):1474704920939521. DOI: 10.1177/1474704920939521
29. Ashworth E, Jarman I, McCabe P, McCarthy M, Provazza S, Crosbie V, et al. Suicidal Crisis among Children and Young People: Associations with Adverse Childhood Experiences and Socio-Demographic Factors. *Int J Environ Res Public Health*. 2023 Jan 10;20(2):1251. DOI: 10.3390/ijerph20021251
30. Kelly L, Meeker E, Zajac K, Bryan R, O'Connor B. Interactive effect of adverse child experiences and suicidal thoughts and behaviors on adolescent alcohol and cannabis use frequency. *Psychol Addict Behav*. 2023 Dec;37(8):1019–29. DOI:10.1037/adb0000947

THE IMPACT OF ADVERSE CHILDHOOD EXPERIENCES ON SELF-HARM AND SUICIDAL BEHAVIOR IN CHILDHOOD

Miglė Zabarauskaitė, Sigita Lesinskienė

Vilnius University, Faculty of Medicine, Institute of Clinical Medicine, Clinic of Psychiatry

SUMMARY

The aim: To collect scientific literature and conduct a review to determine whether adverse childhood experiences influence the onset of self-harm and suicidal behavior in childhood.

Methods: A review of scientific publications was conducted in the PubMed database between January and February 2025 using the following keywords: self-harm, suicide, adverse childhood experiences, children, and adolescents. The selection of articles for the literature review was based on the following inclusion criteria: full-text availability for free in the database, publication in English, human studies, inclusion of children under 18 years old, and publications from the last five years (2020–2025). After applying these criteria, 95 publications were identified in the database. Based on titles and abstracts, 55 sources were selected, and after further examination, 22 articles relevant to the research topic were included in the literature review. A descriptive analysis was applied to examine the selected sources.

Results: The reviewed literature indicates that adverse childhood experiences significantly increase the risk of self-harm and suicidal behaviour. Various types of ACEs, such as physical, emotional, and sexual abuse, neglect, parental loss, and social difficulties, are associated with a higher likelihood of self-harm and suicidal behaviour.

Children who have experienced four or more ACEs are significantly more likely to engage in self-harm or have suicidal thoughts compared to their peers without such experiences. Although all ACEs increase the likelihood of self-harm and suicidal behaviour, positive childhood experiences may serve as protective factors that mitigate this risk.

Conclusion: Adverse childhood experiences are significantly associated with an increased risk of both self-harm and suicidal behaviour. The greater the number of ACEs a child has experienced, the higher the likelihood of engaging in self-harming behaviours or suicidal actions. There is no adverse childhood experience that does not contribute to the risk of self-harm and suicidal behaviour. All ACEs increase this risk.

Keywords: Adverse Childhood Experiences, self-harm, suicide, children, adolescents

Correspondence to Sigita Lesinskienė,
Vilnius University, Faculty of Medicine, Institute of
Clinical Medicine, Clinic of Psychiatry, M. K. Čiurlionio str. 21, LT-03101 Vilnius, Lithuania
E-mail: sigita.lesinskiene@mf.vu.lt

Received 6 March 2025, accepted 18 April 2025